

*Hoe de koningh Pepijn te Parijs quam
ende den koningh Artus dede onthoofden.*

Het .LXIJ. capittel.

Als coningh Artus van Bertangien hoorde dat de coningh Pepijn met de .XIJ. Ghenoten ghevangen waren in Jerusalem, docht hy certeyn datse alle ghedoot souden worden en nam voren de goede vrouwe Barthem tot sijne huysvrouwe te nemen ende te wesen coningh van Vranckrijck, en heeft alliantie gemaect met den hertogh van Monfort, den hertogh van Barry, den hertogh van Denemarcken ende den hertogh van Armenien, en dede door al Bartangien sijn mandementen uytroepen: dat al de ghene die stock dragen mochten hem na volgen souden om in Vranckrijck te reysen. ¹

Als de coninginne Barthem dat verstont, soo was sy bedroeft en wist geen remedie, doch sy nam haren soon Carolus ende quam daer mede te Lions ² om haren vyant te wederstaen. ³

1. [Maillet] [P]Ourtant que le roy artus de bretagne oyt dire et racompter que le roy pepin et les douze pers de france auoient este prins en hierusalem il pensoit de certain que tous fussent mors et dist quil seroit Roy de france et berthe il espouseroit sy fit vne aliance du conte de monfort duc de berry. du conte de nemours. du conte darmignat. et par toute bretagne fist cryer que tout homme puissant de porter baston avec luy alast vers les parties de france.

[Verdussen] als den Coninck Aertus van Bartangien hoorde dat den Coninck Pepijn met de twaelf Ghenooten ghevangen waren in Jerusalem / hy dachte certeyn dat zy alle ghedoodt souden worden / ende dacht in hem selven als dat hy die goede vrouwe Berthem soude nemen tot zijnder huys-vrouwe / dan soo soude hy wesen Coninck van Vranckrijck / doen heeft hy een aliancie ghemaect met den Hertogh van Monfort / den Hertogh van Barry / den Hertogh van Denemercken / den Hertogh van Armenien / ende dede door al Bartangien sijn mandementen uytroepen : alle de ghene die stock draghen mochten dat zy hem navolghen souden om in Vranckrijck met hem te reysen /

2. [Tekstkritiek] Lees: Laon

3. [Maillet] Quant la royne berthe sceut les nouuelles elle fut moult dolente. mais remedier ny peult et print son filz charlot et sen vint a lyon pour son ennemy euter. [Verdussen] als de Coninghinne Berthem dat verstont soo was zy seer bedroeft / zy en wist gheen remedie daer toe / ende nam haren Sone Carolus ende quam daer mede te Lions om haeren vyandt te wederstaen /

Valentijn ende Oursson

In dien selven tijdt was daer den hertogh d'Anjou, een goet getrou heer, die om de coninginne en alle 't landt te beschermen de oorloge aen nam ende besette de steden en sloten met volck, ende de stadt van Angiers liet hy wel vast maken. ¹ Als de coninginne verstont de getrouwigheyt van den hertogh, soo heeftse hem ghesonden 4000 mannen te peerdt om de frontieren van den lande te bewaren. ²

Den coningh Artus dede vragen den hertogh d'Anjou of hy hem passagie wilde verleenen om in Vranckrijck te komen. ³ Den hertogh ontboodt hem wederom dat hy noch niet daer toe gesint en was. ⁴

Het en leet niet langhe, de coningh Artus quam met drie hertoghen voor de stadt van Angiers ende beleydese. ⁵ Den hertogh van Anjou quam niet uyt sijn stadt, maer bewaerdese seer wel. ⁶

1. [Maillet] En celuy *temps* y auoit en aniou vng conte moult loyal et de *bonne foy* qui pour la royne secourir et le pays de france garder fit contre les bretons tous ses chasteaulx garnir de gens et de viures et la ville dangiers moult fut fortifie.

[Verdussen] in dien selven tijdt was daer den Hertogh Danjou dat een goet ghetrouw Heer was / die om de Coninghinne ende alle dat landt te beschermen die oorloghe aennam / ende besetten die steden ende sloten met volck ende die stadt van Angiers liet hy wel vast maken /

2. [Maillet] lors *quant* la royne sceut le bon vouloir du conte elle luy enuoya pour secours quatre mille hommes de cheual pour garder les frontieres

[Verdussen] als de Coninghinne verstont die ghetrouwigheyt vanden Hertogh / soo heeft zy hem ghesonden vier duysent mannen te peerde om te bewaeren de frontieren vande landen.

3. [Maillet] Le roy artus manda au conte de aniou quil luy aprestast passage pour entrer dedens france.

[Verdussen] Den Coninck Aertus dede vrighen den Hertogh Danjou oft hy hem passagie woude verleenen om in Vranckrijck te comen /

4. [Maillet] et le conte respondit que il ne le feroit pas.

[Verdussen] den Hertogh ontboot hem wederom dat hy daer noch niet toe ghesint en was /

5. [Maillet] Si ne demoura gaires que sept contes et trois ducz vindrent deuant angiers et la ville assiegerent.

[Verdussen] het en leet niet langhe den Coninck Aertus quam met dry Hertoghen voor die stadt van Angiers ende beleydese /

6. [Maillet] et le conte daniou ne saillit point aux *champs*. mais garda la cite et

De coningh Pepijn dede sijn neerstigheyt, soo dat hy te Parijs is gekomen, waer van die van Parijs seer verblijt waren, en hy wert eerlijck ontfanghen van de heeren van der stadt, ende om sijn komste wert door alle de stadt groote feeste bedreven.¹

Als de coninginne Barthem wist dat de coningh te Parijs gekomen was, soo is sy² na Parijs gereyst, en als sy by den coningh gekomen was, heeft sy hem ghebeden met schreyende ooghen, vraeck te willen doen over den coningh van Bretangien.³

Den coningh seyde: “Vrouwe, en sorght niet!⁴ Ick hope by der hulpe Gods, dat ghy gewroken sult wesen.”⁵

Doen dede den coningh Pepijn sijn volck vergaderen en ontboot die Piekers,⁶ Brabanders en de Normandiers ende vergaderde een groote menichte van volck.⁷

moult fort se deffendit.

[Verdussen] die Hertogh van Anjou en quam niet uyt zijn stadt / maer bewaerdense seer wel /

1. [Maillet] Or fist le roy pepin si bonne diligence que durant celuy siege a paris arriua. Et les nouvelles en sceurent ceulx de la ville dont ilz furent moult ioyeux et notablement des bourgeois il fut receu et pour lamour de sa venue menerent feste. par la ville toutes les reliques des esglises furent portees a lencontre de luy.

[Verdussen] den Coninck Pepijn dede zijn neerstigheyt alsoo dat hy te Parijs is gheco[men] ende die van Parijs hebben dese tijdinghe ghehoort daer af dat zy seer verblijdt waeren / hy werdt daer eerlijck ontfanghen van die Heeren vander stadt / om zijn comste soo wert daer bedreven groote feeste door alle die stadt. Ende alle die Religieusen van de Kercken met

2. [Tekstkritiek] Bouman: hy

3. [Maillet] Et quant la royne berthe *qui* a lyon estoit sceut les nouvelles *que* le roy estoit a paris tout au plus tost *quelle* peut ala pardeuers luy. Et quant elle vint deuant luy en plourant luy a requis vne vengeance mortelle du roy de bretagne :

[Verdussen] de Coninghinne Berthem wisten dat den Coninck te Parijs ghecomen was / soo is zy nae Parijs ghereyst / ende als zy by den Coninck ghecomen was / soo heeft zy hem ghebeden met schreyende ooghen vraeck te willen doen over den Coninck van Bartangien /

4. [Maillet] lequel luy a dit dame ne vous soussiez.

[Verdussen] den Coninck seyde : Vrouwe en sorght niet /

5. [Maillet] car au plaisir de dieu vous en serez bien vengee.

[Verdussen] ick hope by der hulpe Godts dat ghy ghevroken sult wesen.

6. [tekstkritiek] Bouman: Pickies – verbeterd op basis van Verdussen z.j. en Maillet.

7. [Maillet] Adonc fist assembler ses *gens* et son armee a grant puissance et *manda*

Valentijn ende Oursson

Doen den coningh van Bretangien hoorde dat de koningh Pepijn te Parijs gekomen was, soo is hy daer af seer verwondert gheweest ende was in grooter vreesen – niet sonder reden! ¹ Ende de heeren van coningh Artus hebben geraetslaegt datse den coningh Artus ghevangen soudent nemen, die oorsaek was van dier oorloghen, ende datse hem leveren soudent in handen van den coningh Pepijn om hunnen peys te verkrijghen ende hunne valscheyt te bedecken. ² Alsoo sy ghedaen hebben, want sy hebben den coningh Artus op eenen nacht gevangen binnen sijn tente en hebben hem alsoo geleverd den coningh Pepijn, de welcke hem dede onthoofden in het Casteel van Parijs. ³

querir picquars henaulx brabantons et normans grande fut lassemblee que fit le roy pepin contre le roy de bretagne.

[Verdussen] Doen dede den Coninck Pepijn sijn volck vergaderen ende ontboot die Piekers / Barbanders ende Normanders / daer was een groote vergaderinghe van des Coninckx Pepijns weghen teghen den Coninck van Bartangien.

1. [Maillet] Or eurent les ennemis de sa venue nouvelles dont moult furent esbahys et moult fort se doubterent et non sans cause.

[Verdussen] Doen den Coninck van Bartangien ghehoort heeft dat den Coninck Pepijn ghecomen was te Parijs / soo is hy daer af seer verwondert gheweest / ende was in grooter vreesen / niet sonder reden

2. [Maillet] si prendrent tous les aliez du roy artus vng conseil ensemble que ledit artus prendroient qui de ce fait estoit cause. Et au roy pepin le rendroient pour mieulx faire leur paix et leur faulte couvrir

[Verdussen] soo hebben die Heeren van Coninck Aertus eenen raedt genomen / als dat zy gevangen nemen soudent den Coninck Aertus / die de oorsake was van dier oorloghen teghen den Coninck Pepijn / ende dat zy hem leveren soudent inde handen vanden Edelen Coninck Pepijn / om te verkrijghen haeren peys / ende haer-lieden valscheyt te bedecken

3. [Maillet] et ainsi le conseillèrent et le firent. car en vne nuyt dedens son ost le prendrent et au roy pepin le menerent lequel dedens chastellet a paris luy fit la teste couper.

[Verdussen] alsoo zy ghedaen hebben / want zy hebben den Coninck Aertus op eenen nacht ghevanghen binnen sijn Tente / ende hebben hem alsoo gheleverd den Coninck Pepijn / de welcke hem dede onthoofden in't Casteel van Parijs.

Jan Jacobszoon Bouman, Amsterdam 1657

De heeren vanden coningh Artus dachten wel dattet de coningh Pepijn noch eens wreecken souden over hunlieden, gelijk 't oock gheschiede, also ghy inde oude chronijcken lesen meucht.¹

1. [Maillet] bien pensoient ses aliez pour tout vray *que* la guerre leur sourdist et leur osta le roy pepin terres et seigneuries ainsi que plus aplain appert aux croniques sur ce faictes et composees.

[Verdussen] Die Heeren vanden Coninck Aertus dachten wel als dattet den Coninck Pepijn noch eens vreden soude over hen-lieden / ghelijck het gheschiede / alsoo ghy in die oude Chronijcken lesen mooght.

Colofon

Kritische synoptische studie-editie

van de druk van Jan Jacobszoon Bouman, Amsterdam 1657 (Sint Petersburg, SSSPL: 6.10.3.3), met daarin verwerkt de druk van Hieronymus Verdussen jr., Antwerpen ca. 1684-1713 (Boston Massachusetts, Houghton Library, 27283.48.4) en die van Jacques Maillet, Lyon 1489 (Paris, BnF, RES Y2 82).

bezorgd door dr. Willem Kuiper,
Leerstoelgroep Historische Nederlandse Letterkunde UvA

Amsterdam 2012

Bibliotheek van Middelnederlandse Letterkunde
<http://cf.hum.uva.nl/dsp/scriptamanent/bml/bmlindex.htm>

